

FORUM

LGBTIQ* identitet – kako ga žive hrvatski umjetnici? Razgovor s Jordi Ilić

Autor/ica Tihomir Babić 🗓 Objavljeno: 16. prosinca 2021.

📌 Tema: intervju

LGBTIQ* identitet – kako ga žive hrvatski umjetnici Jordi Ilić
Tús Nua

Foto: Benjamin Strike (naslovna), Nina Đurđević (fotografije u tekstu)

U novom nastavku razgovora o LGBTIQ* identitetu i umjetnosti razgovarao sam s Jordi Ilić. Na muzičkoj sceni, zajedno s Jelenom Božić, djeluje kroz bend Tús Nua koji iza sebe ima dva albuma. Horizons je izašao 2017. godine, a krajem listopada 2021. objavljen je i drugi, Nothing Personal, koji je izazvao odlične reakcije među kritikom. Dobar prijem i među publikom vjerojatno će biti potvrđen i na koncertima po Balkanu, za koje se bend spremao upravo u vrijeme kad smo vodili ovaj razgovor.

Predstavi čitateljstvu tko i što su Tús Nua.

– Bend Tús Nua, **to je kao Pokemoni**. Evolucija. Bend je promijenio jedno pet formi dok nije dosegnuo ovu koja je sad: **Jelena** i ja. Nekako sam, još dok sam bila u svom prijašnjem bendu, shvatila da želim raditi nekakvu drugačiju muziku. Mislim da sam tada počela otkrivati shoegaze. Post-rock sam slušala od srednje škole, pa mi je bio poznat. Došlo mi je da to krenem kombinirati. Na početku sam bila ja u bendu s još dvije-tri osobe, koje su se mijenjale. Onda je neko vrijeme bio moj solo projekt. Negdje u drugoj polovici 2016. se desila najbitnija stvar kad su u bend ušle Jelena i **Matea**. Inicijalno je bila fora da to bude i dalje moj solo-projekt, ali mi trebaju ljudi za svirati uživo. Međutim, toliko smo sve tri kliknule pa mi je došlo pitanje, zašto to ne bi bio bend.

Snimile smo prvi album, bile na turneji. Nakon prvog albuma nas je Matea napustila. Ne doslovno, s ovog svijeta. (smijeh) Samo bend. Na svu sreću je živa, zdrava, i dalje smo best friendice. Nije bilo nikakve drame, samo su se drugačije presložili prioriteta u životu. Jelena i ja smo nastavile. Nakon što smo izdale taj famozni "**Horizons**" imale smo namjeru

svirati, nakon dvije godine izdati drugi album. Namjera je bila da album izađe krajem 2019., početkom 2020. Međutim, jebiga... prvo pandemija, onda je lupio potres. Imale smo milijun privatnih stvari. I na kraju se to snimanje drugog albuma razvuklo. Svako malo smo kroz ovu pandemiju radile te stvari. Finiširale smo taj album ovo ljeto i izdale ga sad. A ovaj tjedan idemo na tour.

Bend je sad službeno duo?

– Bend smo Jelena i ja. Ovaj album smo isto odsvirale sve osim bubnjeva. Jesmo bubnjeve na jednoj stvari. Odnosno, nakucale bubnjeve, ne i svirale. Album je snimao **Vedran Kovačić-Beli**, masterirao **Igor Meister**, a na albumu su nam na bubnjevima gostovali **Andrea Pedron i Juraj Ljubić**. Kad sviramo uživo, s nama su **Pedro** (prijespomenuti Pedron) na bubnju i **Luce** na basu. Imamo i svog tonca, **Nikolu iz Nigdjezemske u Zadru**. I sad imamo već mali crew za live. **Nebojša Petrović** iz RockSvirki nam radi booking. S njim smo koizdale album, pod njegovim labelom. Imamo još par ljudi koji nam tu i tamo pomažu za PR, Đurđica Sarjanović i Sara Morić, konkretno.

Više ne radimo sve solo jer nemamo kapaciteta niti dovoljno sati u danu. Ali i dalje, nažalost, ogroman, ogroman komad posla pada na nas. Logistika cijela, izvedba svega, dizajn, merch, same tiskamo sve osim CD-a.

I dalje smo službeno duo, da. Jelena i ja imamo tu neku posebnu kemiju, energiju. Ona može biti intenzivna na momente, svakako, pa rezultirati raznoraznim konfliktima i slično. Ali van toga mislim da se super poklapamo em glazbeno em logistički. Jednostavno radimo drugačije stvari. Jelena je puno više za komunikaciju s ljudima za financije. Ja sam više za društvene mreže, dizajn, planovi puta. Dobro funkcioniramo kao tim. Ljudi misle, kad si u bendu, to je onda samo sviranje. Mislim, da je bar to, spasila bih se! To mogu veliki izvođači. Tko bi, jebote, platio sve te ljude!? OK, glazbeno možeš naći ljude s kojima ćeš kliknuti. Ali, sve ostalo? U taj bend treba ulagati financijski, treba ulagati vrijeme, treba ulagati toliko, toliko energije. I onda sad uvesti neku treću osobu...mislim, nikad ne znaš u budućnosti. Ali, trenutno smo nas dvije i dobro to funkcionira. S tim da su **itekako bitni ljudi s kojima sviramo i s kojima surađujemo** jer na stejdžu smo nas četvero.

Ponekad ispada da je jednostavnije organizacijski da sve radiš sama?

– Da. Još sam ja i *control freak*! Da imam vremena vjerojatno bih sve radila sama čisto da mogu imati kontrolu nad svim. Iako, OK, trudim se u zadnje vrijeme malo popustiti s tim.

Ti si onda *spiritus movens* benda?

– Mislim da sam bila u počecima. Ali sad, kao što rekoh, promijenila se forma tog benda. Mislim da Tús Nue u ovom trenutku nema ni bez Jelene ni bez mene. **Ona je Tús, ja sam Nua!** (smijeh) Mislim da smo obje bitne komponente u tome. Uvijek ima momenata kad neka od nas radi više stvari, ali to se jednostavno tako namjesti. I muzički tako funkcionira. Radimo skupa. Jedna od nas smisli neku ideju, riff, konstrukciju pjesme ili nešto, i onda skupa to razrađujemo. S tim da je na novom albumu Jelena napravila puno više baseva, a ja syntheva, tako nam se prirodno raspodijelilo. Ali, obje smo uključene u aspekte one druge.

Živimo u zemlji u kojoj 2021. još imamo nenormalno mnogo seksizma, homofobije, rasizma, ksenofobije, svih tih fobija. Ljude to jednostavno odbija. Igra faktor jesi li netko tko se uklapa u muški ili ženski ideal heteropatrijarhata, koji je obilježen jako strogom binarnošću

Kako ste zadovoljne novim albumom? Vidim da su kritike dobre.

– Pa da, jesu, dobre su. Znaš šta, bila sam nekako podijeljena u smislu toga šta očekujem. Dio mene je govorio: Ma, zaboli mene neka stvar za kritiku i šta kritika misli. Ali, opet...mislím da ne bi bilo baš ugodno pročitati da netko posere ono u što si ti dao toliko sebe. Mislím da je najbitnije da smo nas dvije zadovoljne albumom. Sad, može li album biti bolji? Naravno da može. Kad se vratim na "Horizons", postoji sto i jedna stvar koju bih napravila drugačije. Za albume uvijek kažem da su oni tu da zabilježe moment u vremenu. Inače ih možeš dorađivati unedogled. **Ovaj novi album je ono najbolje što smo mogle dati od sebe dosad.** Mislím da je puno zreliji i kvalitetniji nego prvi. Sad, hoće li se ljudima više sviditi prvi ili drugi album, to je stvar ukusa.

A kako ste zadovoljne reakcijama publike općenito, ne samo vezano uz novi album? Čini mi se da imate dosta dobar status na alternativnoj muzičkoj sceni.

– Zapravo, da ti iskreno kažem, mislim da je ovaj bend napravio veći *boom* nego sam očekivala. Jer, jako je nekomercijalna muzika. Mislím da je većini ljudi neprobavljiva, većina sluša nešto mekšu muziku. Na prvom albumu mi je bilo jako smiješno, bilo je jako puno komentara da je super muzika, ali zašto se ne čuju ti vokali. A nama je to baš bila fora, vokali kao još jedan instrument. Generalno smo baš zadovoljne. Jer, ti koncerti koje znamo svirati... evo, **koncert koji smo svirale u Berlinu** bio je u srijedu. Očekivala sam da će doći dvadeset ljudi. Na kraju je klub bio krcat, krcat. Prodale smo masu mercha. Zna se desiti da negdi di uopće ne očekujem publiku, publika postoji. Ova muzika definitivno ima svoju nišu. I ta niša možda nije velika, ali je dosta jaka. I nikad neću zaboraviti moment **kad smo svirale prvi put u Beogradu, u Kvaki 22**, pogledam u publiku i neka butra pjeva našu pjesmu. Zna tekst! Dobro, naši tekstovi nisu nešto opsežni, ali svejedno mi je to bio wow moment. Prvi put sam vidjela da netko zna tekst i baš me oduševilo. Ljudi obično imaju pozitivne komentare. Dobro je.

Lights Out
Tús Nua

Više svirate vani nego u Hrvatskoj?

– Da. Bilo je u Zagrebu par koncerata, u Puli dva, u Zadru jedan. I na festivalima, **Hoomstock, INmusic, Šakan Festival u Brelima, Tam Tam**. Ali, da, ne sviramo baš ovdje. Iako nam je drago što nas je korona prisilila da i taj dio malo istražimo. Od pedesetak koncerata koje smo odsvirale, mislim da je 80% bilo van Hrvatske.

Čini mi se da ima dosta takvih bendova.

– Da, da, da... mislim, imaju ti bendovi status u nekakvoj alternativnoj sceni. Ali, nikako da se probiju u mainstream. A nije da nemamo kvalitetnih bendova. Stvarno imamo odlične, odlične bendove. I svi bendovi dođu na korak do toga, ali negdje zapne. Kad razmisliš hoće li neki tipičan predstavnik ić slušati **Žen, Porto Morto, Seine, Punčke, Tús**

Nuu na kraju, vjerojatno neće nego će upalit neke klappe ili tamburaše. Ne možeš zaći u taj mainstream.

Naravno, ima veze s publikom. Ali, imaš li osjećaj da postoji i neka nevidljiva prepreka kojom se svjesno sprečava ulazak u mainstream?

– Postoji. Za ulazak u mainstream moraš slijediti određene obrasce. Vani se to mijenja. Recimo, super primjer je **Billie Eilish**, koja je potpuno redefinirala što je pop-muzika. Ona mi prva pada na pamet. A kod nas to ide malo sporije. Imam dojam da kod nas nema nekog veliko progresa u popularnoj muzici od nekadašnjeg Magazina do danas. S tim da je **Magazin** bio nepobitno kvalitetniji, nećemo se lagat. Mislim da se sad rade generičke radijske pjesme. Što si alternativniji, to je teže. Još pop-rock i punk-rock mogu zaći u mainstream sferu, jer su i oni u nekom trenu u povijesti glazbe bili mainstream. Ali, svi ovi hibridni žanrovi koje mi svi sviramo, mislim da je to ljudima preopskurno. A možda se boje onoga što mi predstavljamo i van muzike. Aktivizam, feminizam, ekologija, moguće da ih i to malo prepadne. Ako znaju tko stoji iza glazbe.

Zanimljivo da i to može biti problem.

– Da, sabotira nas. Naravno da da. Živimo u zemlji u kojoj 2021. još imamo nenormalno mnogo seksizma, homofobije, rasizma, ksenofobije, svih tih fobija. Ljude to jednostavno odbija. Igra faktor jesi li netko tko se uklapa u muški ili ženski ideal heteropatrijarhata, koji je obilježen jako strogom binarnošću, ili si negdje na spektru. Ljudi se boje istražiti nepoznato. Mislim da većinom imaju takve stavove jer ne znaju o tome ništa i jer ne žele znati. Možda ih je strah da će preći na njih k'o šuga ili nešto. Primarno je, naravno, da će prvo tvoju muziku čuti neznajući tko je muzičar. Ali **igra ulogu i to kad vide tko stoji iza te muzike**. To može biti i pozitivno, jer onda privučeš i sve te ljude koji su na marginama.

Nemate strah da vas se ukalupi u lezbe koje sviraju za lezbe?

– Iskreno, nisam baš primijetila da ljudi to rade. Ali, mislim da je to zato što se nas dvije ne eksponiramo toliko. Uvijek se priča o Tús Nui, a ne o Jordi i Jeleni, što je meni super. Istovremeno želim biti odvojena od toga, u smislu da želim sačuvati svoje privatno od onog javnog. Ali, s druge strane, mora se i pričati o tome. Ako će nas doživljavat na ovaj ili onaj način, to nije moj problem. To je stvar percepcije te osobe. Uostalom, želim li da nas slušaju osobe kojima će biti problem da smo mi queer, da smo aktivistkinje, da smo ne znam što? Ni ne želim takvu publiku.

Ispada po svemu što pričaš da je jednostavnije uspjeti negdje vani, nego ovdje.

– Je, da. Neke zemlje po načinu razmišljanja jesu progresivnije od nas i zbog toga je lakše. Igra ulogu i broj ljudi, mi smo prilično mala zemlja. Mislim da čak ni mainstream, osim ovih deset imena koja se vrte zadnjih 30 godina, ne može previše napraviti. **Moraš se okrenuti inozemstvu**. A danas je i lakše doći do toga. Sa streamingom, sa činjenicom da smo u EU pa se ne moramo previše zezati s granicama.

Ali, što se tiče samih bendova, tu mislim da postoji ogromna mreža podrške kod nas. Ne znam je li tako na drugim scenama jer nisam bila u bendu van Hrvatske. Kod nas se zadnjih godina, obuzme me tolika sreća kad to vidim, počela stvarati ta ideja da nismo jedni drugima suparnici nego si pomažemo. **Žen, recimo, nam je pomogao nenormalno puno** u počecima. **Eva i Sara** su i gostovale na prvom albumu, ali i van toga su nam pomogle logistikom, znanjem, savjetima, svime. Mi smo, pak, nastavile to raditi s bendovima. Kad god treba neka oprema, bez beda ćeš naći tko će ti je posuditi. Treba ti kontakt za booking, ljudi dijele međusobno kontakte. Neko hoće radit sitotisak. Nas je Eva iz Žena naučila sitotisak. Neki dan se meni javio jedan lik iz domaćeg labela, zanima ga sitotisak. Sad ja njemu trebam prenit to znanje. I osjećam se čak i dužnom prenit mu znanje jer ga je netko meni poklonio. Tako da s te strane kod nas na sceni, što mi se ful sviđa, bendovi se jako podržavaju. Mislim, sigurno još postoje bendovi kojima to smeta, ali dobro. Meni je to super, kad god neki bend nešto izda, uvijek će biti drugi bendovi koji to šeraju.

Kad nemaš podršku institucija ili ti je pristup radiju i izdavačima uvjetovan poznanstvima i vezama, onda se moraš sam organizirati.

– Da, jak je DIY. Za razliku od npr. Švedske, gdje će te ministarstvo sponzorirati i dati 40 tisuća eura za tour, mi nemamo ni ured za promicanje glazbe, koji Slovenija ima. Zato njihovi bendovi deru, deru po Europi, a mi imamo jednako kvalitetnu scenu. Njihova scena je odlična i hrvatska alternativna scena je odlična. Zato ne vidim razlog zašto se u Hrvatskoj ne bi moglo isto. Ali, da, **mislim da je ova država previše iskvarena na svim razinama da bi se posvetila glazbi i kulturi.** Zapravo, mislim da se radi o suprotnom. Glazba i kultura se zatomiuju i ljudi zaboravljaju koliko su te stvari sveprisutne. Ko kad su govorili na početku korone da nek glazbenici odu kopat krumpire. Nema problema, osobno sam se krumpira nakopala u životu, tako da može, super mi je to za živce, ali ne toliko za kičmu. Ti ćeš doć doma ili na feštu nakon što si okopa te krumpire, pa ćeš si pustit muziku. Šta misliš, 'ko ti radi tu muziku? Ova je država jednostavno krivo postavljena na svim razinama.

Što te onda drži ovdje?

– E, vidiš, to je dobro pitanje. Ja sam valjda od 12-13 godina brijala da ću otić vani. Prvo sam mislila, faks uopće neću upisat ovdje, upisat ću ga vani. Čak sam išla pola godine na razmjenu u Njemačku u trećem srednje. Tamo sam živjela u njemačkoj obitelji, išla u njemačku školu. Dobila sam okus inozemstva i vidjela koliko stvari drugačije funkcioniraju. Na kraju sam ipak upisala faks tu. Onda sam mislila da ću master upisati vani. Pred kraj studija je taman došla Tús Nua i onda je jednostavno bilo, **sad imam bend, ne mogu ići van.** Stvorila sam i neka ful čvrsta prijateljstva, pa je i to razlog. A Tús Nua mi je valjda u međuvremenu postala najbitnija stvar na svijetu. I, eto, godinama kasnije i dalje sam tu. Voljela bih reći da je iz altruističnih razloga, jer ako

svi dobri, kvalitetni ljudi odu, neće biti nikog da poboljša ovu zemlju. Ali, nije, jednostavno silom prilika se namjestilo da smo i Jelena i ja ostale ovdje. Ne znam je li ona imala neke namjere ići van. Ali, uvijek kažem da bi meni zapravo san snova bilo pola godine biti na touru, a pola godine živiti tu u nekakvoj kolibi u brdima, jer priroda je nešto što nam valja u ovoj zemlji.

Ja se uvijek zajebavam da sam veliki patriot, **jer ja volim Hrvatsku kao zemlju, ali je ne volim kao državu.** Super mi je hrana, super mi je što je relativno opušten mentalitet, iako je to dvosjekli mač. Sviđa mi se jezik, sve mi se sviđa. Ali, onda kad vidim kakva je većina naroda koja tu prebiva i kakve su institucije, ode taj moj patriotizam. (smijeh) A promjene ovdje? Imaš na momente dojam da je to Sizifov posao, ali mislim da se stvari ipak mijenjaju, ali ne s jednom generacijom. **Ljudi su dobivali pepeljare u glavu na prvim Prideovima, da bih ja danas mogla otići bez beda na Zbeletron i ne bojati se.** Puno je manje ekscesa na Prideu danas nego kad su počeli.

Želim li da nas slušaju osobe kojima će biti problem da smo mi queer, da smo aktivistkinje, da smo ne znam što? Ni ne želim takvu publiku

Normalno, mislim da nitko nije doživotno aktivist, jer u nekom trenu jednostavno shvatiš da svijet nije zajednica i da ljudi funkcioniraju za sebe. U nekom trenutku dođe vrijeme da se posvetiš sebi. Ali, sav taj trud više generacija se slije u nešto kolektivno. Svaka generacija se borila za nešto i svaka je ostavila neki doprinos, sve to se kumulira. Mijenjaju se stvari. Promjene se dešavaju, samo ih je teško viditi u trenutku, ali ih možeš viditi kad se sagleda šira slika. **Tješim se tako da smo mi svi dio tog procesa.** Nitko od nas neće promijeniti ovaj svijet sam. Neće se LGBT aktivizam pokrenuti zbog jedne osobe, ali će se skupiti kritičan broj osoba koje će napraviti razliku.

Onda si još uvijek optimistična?

– Ja kažem da sam **optimistični pesimist ili pesimistični optimist, kako koji dan.** Ovo što sam gore rekla je kad racionalno sagledam stvari. Ali, znam da nismo roboti da možemo razmišljati o stvarima isključivo racionalno i kako su na papiru, nego smo ljudi. Onda se uključe emocije, iscrpljenost, umor od konstantne borbe. Samo želiš u nekom trenu živjeti. Pun ti je kurac da nemoš dečka, curu, šta već, primit za ruku na cesti. Kao, zašto bi se i dalje borio, ako postoje mjesta gdje to možeš napraviti? Nakon nekog vremena jednostavno ne možeš više, nema nitko toliko kapaciteta.

Što misliš, koliko muzika ili kultura općenito mogu utjecati, barem malo, na društvenu promjenu?

– Može. Recimo, glazba. Može biti terapijsko iskustvo kroz koje procesuiráš raznorazne emocije, otvoreniji si stvarima. Može biti moćno sredstvo za razvijanje vlastite kreativnosti u vidu pisanja pjesama. I ima taj društveni, jaki društveni utjecaj. **Toliko je aktivizma vezano uz glazbu, od '60-ih i '70-ih,** kad su glazbenici otvoreno pričali protiv rata, protiv

rasizma. S glazbom i kulturom se može toliko mijenjati svijet na toliko različitih načina.

Danas je super što postoje utjecaji od svukud. Zanimljivo je što se sve može kroz glazbu, koliko je jak alat. Mislim da, čak i ako ne napraviš neku veliku društvenu promjenu, možda jedna osoba negdje na svitu čuje tvoju stvar koja će joj u tom trenu prominit život. Ne ta stvar ko ta stvar, nego će joj ona biti okidač za nešto u životu. Meni se desilo sto puta s muzikom da slušam neku random playlistu, dođe neka pjesma i slušam tekst i točno bude ono što trebam čuti u tom trenu. I svaki dan se tisućama ljudi dešava ista stvar. Kao kad, recimo... ne znam dešava li se to ljudima inače ili sam ja preosjetljiva, ali nekad mi se desi da čujem neku stvar po prvi put i samo se rasplačem.

Za razliku od npr. Švedske, gdje će te ministarstvo sponzorirati i dati 40 tisuća eura za tour, mi nemamo ni ured za promicanje glazbe, koji Slovenija ima. Zato njihovi bendovi deru, deru po Europi, a mi imamo jednako kvalitetnu scenu

Mislim da je glazba moćno oružje, kultura općenito. Kroz kulturu možeš prenijet jako teške poruke na jako jednostavan način. Ako napišeš o nečemu znanstveni članak, postoji dobra šansa da ga određeni dio populacije neće moći shvatiti. Sliku neku, pjesmu, svatko može probaviti, shvatiti, svatko je može vidjeti. Ne mora čak biti niti singularno značenje. To, recimo, volim kod naših pjesama – što se tekstovi mogu protumačiti na dosta načina, većina njih. Otvoreno je interpretaciji. Ne mora svaka pjesma, umjetnina, izazvati iste emocije i zaključke u nekome i u meni. U tome i jest čar.

I nisi sama.

– Da, recimo **Tegan and Sara** kao primjer. Meni su one u procesu prihvaćanja sebe i vlastitog identiteta toliko puno napravile. Počela sam ih slušat' ko tinejdžerica. Činjenica da vidiš kako postoje osobe koje se identificiraju kao žene koje izađu na stejdž i pričaju o svojoj curi, ženi. Nevjerojatan je osjećaj! Osjećaš se osnaženo, sigurno, bijeg je od stvarnosti u smislu da slušaš stvarne priče, ali je bijeg od tvoje vlastite stvarnosti. Nalaziš nekakvo uporište, sidro u njima. **One su mi bile ogroman oslonac kroz srednju školu i vlastiti queer identitet.** Čak sam ih i upoznala 2013. kad su imale koncert u Zagrebu. Friendica mi je nabavila propusnice za *backstage* i onda smo hengale s njima tamo. Doslovno sam im zahvalila, bilo mi je užasno drago što imam priliku upoznati te ljude koji su mi, ni ne znajući, toliko promijenili život. Znati da imaš mogućnost to napraviti je meni nenormalno jako! Imaš i neku odgovornost. Mislim da je to jako bitno. Nas dvije, recimo, možda isto imamo konkretno priliku osnažiti neke ljude. Iako nismo osnovale bend s tim na umu da ćemo mijenjati svijet. Nismo baš toliki egoisti.

Čini se da i kroz posao pokušavaš doprinijeti pozitivnoj promjeni. Radiš u Fierce Women.

– Da, tamo sam negdje od četvrtog, petog mjeseca 2020. Radim s njima i oni su razlog zašto i dalje mogu imati posao i ići na tour. Super je ekipa, i K-zona i Fierce Women ima dosta queer ekipe. To je toliko oslobađajuće da na poslu možeš biti ti. I dosta je mali tim, što je super. Nema toga da moraš biti u uredu, da moraš raditi od tad do tad. Trebaš napraviti što trebaš napraviti, ali nije bitno jesam li ja u Bugarskoj, Hrvatskoj, Švedskoj ili Kanadi. Imamo sreće i Jelena i ja što možemo tako.

Što radiš tamo?

– Primarno radim prodaju. Ali, budući da je mali tim, četvero nas je zaposlenih, pa svatko radi od svačeg pomalo. I još uz to frilensam s dizajnom. Rekla bih da se i Jelena i meni posrećilo s poslovima, jer radimo s ljudima kojima je ok da smo na daljinu, da dobijemo slobodno kad nam treba itd.

Mislim da nitko nije doživotno aktivist, jer u nekom trenu jednostavno shvatiš da svijet nije zajednica i da ljudi funkcioniraju za sebe. U nekom trenutku dođe vrijeme da se posvetiš sebi. Ali, sav taj trud više generacija se slije u nešto kolektivno

Vjerojatno vas drži i to što vidite da se bend razvija, imate publiku i vidite da ima smisla imati bend. Dobijete i nešto zauzvat.

– Tako je. Nismo mi niti blizu toga da živimo od benda. Trenutačno nam troškovi daleko premašuju prihode. Ali, kreću se stvari. Kao što pjeva Žen, "stvari se kreću polako". (smijeh) Užasno je teško na momente, moram priznati. Jučer se vozimo na probu i manično se smijemo u autu jer ne znamo više, obje smo toliko iscrpljene, ali opet to je put koje smo odabrale. Mogle smo ići lakšim putem. Još uvijek možemo, ali svjesno odbijamo. Objе valjda toliko bolesno vjerujemo u to što radimo.

Imate li postavljeni cilj ili neku ideju do koje razine biste htjele doći s bendom?

– Imamo. Mislim da obje želimo živjeti od benda. Trenutačno se osjećamo kao da imamo tri posla, jer je bend ko još jedan posao. Tako da bi bilo super da to bude taj jedan posao kojemu se možemo posvetiti. To nam je ultimativni cilj. Ali sigurno ne ciljamo na to da smo neki selebritiji i da živimo u vilama. Srećom, jedna i druga imamo prilično skromne životne prohtjeve. **Svaka želi imati neku kolibu u šumi, pa nije baš da težimo bogatstvu i slavi.** To je dobra stvar, jer mislim da s ovakvom muzikom ni ne možemo doći do toga. Ali, da bi bilo dobro živjeti od benda i tourati koliko god se da, to da.

Koncerti su glavni izvor prihoda?

– Koncerti, da. I merch. Jedna i druga najviše uživamo u koncertnom aspektu benda. Koliko god mi je gušt, kad me opere insipracija, čapat instrument i izliti to iz sebe, veći mi je gušt svirati u nekakvoj pripizdini pred troje ljudi. Tome težimo, svirati što više.

Kad smo kod bitnosti, koliko misliš da je bitno kao gej, kao lezba, ili tko god, izlaziti iz ormara?

– Bitno je, bitno je! Ja apsolutno razumijem da ljudi u različitim periodima života hoće različite stvari. Onog momenta kad imaš neku platformu, mislim da imaš i dužnost. Baš zato da bi osnažio ljude koji još uvijek nisu na tom koraku. I meni je to bitno. OK, ja sam izašla iz faze gdje je to meni najbitniji dio identiteta. Mislim da je tako u početnim fazama. Ali se onda sjetim da postoje ljudi koji su još uvijek u tim početnim fazama. Bitno je da vide da postoje ljudi kao oni, da imaju podršku barem u tom vidu koegzistencije u istom prostoru. Nekad sam ljuta što znam da postoje ljudi u mainstreamu koji nisu *straight*... OK, poštujem njihovu privatnost, ne moraš se izjašnjavati kao bilo što, ali onda još glume da su *straight*. Imaju raznorazne beardove i slično. Pa, brate mili, jel te nije malo sram? U nekom trenu postane jednostavno apsurdno, postane nekakav common knowledge, kao, svi to znaju, ali se prave da ne znaju. Takve stvari me malo naljute jer imaš publiku, imaš toliko publike, mogao bi ili bi mogla napraviti takav bum, al nećeš jer te strah. **A ne znaš da ćeš za svakog izgubljenog krkana dobit novog pedera ili lezbu koji će te slušati.** Ako ćeš već gledati s te oportunističke strane.

Sebično je to. Razumijem, kad si tinejdžer i nisi financijski ovisan pa imaš realne strahove, OK, ne moraš izaći iz ormara. I smatram da nitko nikoga ne može prisiliti da izađe iz ormara. Ali najmanje što možeš napraviti je ne pretvarati se da si ko većina, kad nisi. Ako već ne želiš ponosno nositi na čelu tu etiketu koju god imaš, onda si nemoj prilijepiti neku drugu. To mi jako smeta.

I ja bih najradije da ljudi ne znaju tko je iza Tús Nue, nego da je Tús Nua, eto, Tús Nua. I da smo jedan od onih bendova čije si albume sve poslušao, ali nemaš pojma kako izgledaju članovi. To mi je vrh! Ali, isto tako, u nekim trenucima ta poruka i njezin rezultat nose veću težinu nego tvoja želja da u potpunosti ostaneš privatna osoba. Baš zato što će to netko pročitati, vidjeti, i značit će mu. Kao meni Tegan and Sara. OK, nismo najprogresivnije društvo na svijetu. Ali, stvarno ne mislim da će tebi karijera 2021. u Hrvatskoj propasti jer si rekao da si peder, lezba, trans, queer ili što već. Nadam se da će se takvi riješiti svojih okova. Jer, na kraju, sumnjam i u njihovu sreću i kako je žive.

Je li to bio jedan od tvojih razloga i za tvoj izlazak iz ormara? Ta želja za srećom?

– Definitivno da. Jednostavno sam došla do toga da ne mogu živjeti život pretvarajući se da sam netko tko nisam. To je jednostavno jače od mene. I bilo mi je to bitno. U prvim godinama sam možda imala neka negativna iskustva jer sam iz manje sredine. Ali, imala sam sreću da sam upisala Filozofski, koji je sam po sebi dosta liberalan faks, pa tu stvarno ne da nisi iznimka nego si, brate, skoro u većini. (smijeh) Sad, kako bi mi bilo da sam otišla na Hrvatske studije studirati povijest, ne znam. Drugačije, vjerojatno.

Nas dvije, recimo, možda isto imamo konkretno priliku osnažiti neke ljude. Iako nismo osnovale bend s tim na umu da ćemo mijenjati svijet. Nismo baš toliki egoisti

Ali definitivno, da, razlog za izlazak je bio taj što sam bila nesretna. Bila sam nesretna. Onaj moment kad sam shvatila da to nije ništa pogrešno i nije ništa loše bio mi je ključan. Jer, ako nije ništa pogrešno i nije ništa loše, zašto ja to moram skrivati? Pa nisam ubila nekog! To je, naravno, bio proces. I trajao je. Nitko se ne probudi jedan dan i shvati ja sam taj-i-taj identitet, izađe van i sve je kul. Možda postoji netko kome se to desilo. Ali, iz iskustava ljudi oko mene, čak i kad imaš podršku, to je često bolan proces. Čak i ako imaš podršku ljudi koji su direktno oko tebe, često izostaje podrška društva. **I strah te odbacivanja, strah te nasilja, strah te bivanja drugačijim.** Jer to nosi sa sobom određene posljedice. Naravno da je lakše ako si *straight* nego ako si išta drugo. Jer je jednostavno svijet skrojen i društvo općenito, u većini zemalja, prema *straight* ljudima. Da, bolan proces, ali je potreban ako želiš živjeti svoj život u potpunosti onako kako si ga zamislio i neudovoljavati drugima.

Meni bi bilo užasno teško tako živjeti. Nažalost, ljudi i dan danas to prolaze. **Prisiljeni su biti u ormaru, jer je društvo takvo kakvo je.** Ona osoba koja si to može priuštiti bez stvarnih posljedica, mislim da to treba napraviti za svoju sreću.

Spomenula si podršku okoline. Jesi je ti imala?

– Inicijalno nisam baš. Ali to je možda dijelom dolazilo iz toga što sam ja bila *outcast* ovako i onako. Tako da je ovo samo dalo ljudima dodatni nekakav povod da budu šupci. Ali, recimo, ta razmjena u Njemačkoj mi je bila super, jer tamo upoznaš ljude iz cijelog svijeta, druge queer tinejdžere i super je. Kad sam, nakon toga, došla na faks, sva ekipa u koju bih upala nisu nužno bilo queer ljudi, ali prihvatili su me onakvom kakva jesam. **Moj queer identitet uopće nije bio bitan. To je doslovno bilo u rangu toga volim li pse ili mačke.**

Nekad sam ljuta što znam da postoje ljudi u mainstreamu koji nisu straight

I tako bi i trebalo biti! Meni je apsurdno koliko smo mi kao društvo opsjednuti tuđim seksualnim i romantičnim životima. Zašto? Stvarno bi, po meni, to trebalo biti ko dobar dan. Nažalost, mora biti big deal i moraš prolaziti sranja. A *straight* ljudi su jednostavno *straight*, to se podrazumijeva.

To je „normalno“. A svi mi ostali moramo prolaziti taj proces autanja. I cijeli život ga prolaziš. Promijeniš posao, prolaziš taj proces. Preseliš se u drugi grad, opet isto. Imaš novog frenda ili frendicu, opet. Taj proces nikad ne završava, nikad. A zapravo bi trebao biti samo još jedan dio identiteta. **Ne bi trebali ljudi patiti radi toga, ali pate.**

Pojave se ponekad razmišljanja, čak i unutar same LGBTIQ* populacije, da i mi sami od seksualnosti pravimo temu, da od nje pravimo problem. Kažu, jednom kad i LGBTIQ* populacija prestane o tome pričati, onda će problemi homofobije i problemi LGBTIQ* populacije nestati.

– Nda... ne volim stvari nazivati glupima, ali ovo je glupo. Ne, ne možemo se mi sad praviti da živimo u utopiji gdje smo mi problem. Ovo je otprilike ista logika koja stoji iza onog da su žene silovane zbog toga kako su bile obučene. Znači, šta, krivnja se svaljuje na LGBTIQ* ljude, jer oni su ti koji tome pridaju preveliku važnost? A ne društvo koje ih tjera da se u nekim zemljama bore doslovno za vlastite živote, a u drugim, ako imaju sreće, za poboljšanje života? Ja bih vrlo rado da se mogu praviti da je sve super, kome god kažem da mi neće vikati "jebena lezbačo" ili "mrziteljice muškaraca", pljucati mi pod noge, vikati "treba vas ubiti" i slične stvari koje su mi ljudi dovikivali. Može, odlično, nema problema, di se potpišem!? Ali nije tako, jebemu! **Dokle god problem postoji, o problemu se treba pričati** i to je to. Onaj moment kad problema nema, e onda možemo zašutiti. A dotad je ova logika koju si spomenuo zapravo logika radite to u svoja četiri zida. Ili, kako se to u sociologiji zove, **Not in My Backyard sindrom**. Dobro je, ali dalje od mene.

Pristup je to koji ne vodi do promjene. Problema ne bi bilo da smo mi otpočetak jednakopravni i jednaki. Ali, niti smo jednakopravni niti smo jednaki. Nas se konstantno gura na margine društva. Čak i kad nas se prihvaća, lijepi nam se ta etiketa na čelo. Konstantno su takve etikete tu i uvijek smo drugačiji. Ne treba šutjeti o tome.

Vjerojatno treba prihvatiti da ćemo uvijek i biti u manjini. Ali, problem je kad to što jesi u manjini postane problem.

– Da, problem je što uvijek postoji određen stupanj segregacije. Sve dok moramo imati sigurne prostore za gej ljude, znaš da problem postoji. Eto, to je najbolji primjer. Zašto bismo imali gej barove, gej klubove, ako je gej isto kao straight?

To je isto neki oblik uvjetnog prihvaćanja. „Dobiješ“ neki prostor, tamo si, ali nemoj dolaziti u "naše" prostore.

– Da, i onda smo mi doslovno u svoja četiri zida. Nemoj me krivo shvatiti. Volim ja ta svoja četiri zida Zbeletrona i sličnih događaja, itekako. Ali, ti zidovi su tu i Zbeletron je tu, zato što je to siguran prostor. Zbeletron neće biti u Necu. (smijeh) Možda bi ljudi s ovom logikom od ranije rekli, pa vi ste ti koji se izdvajate, koji radite partije samo za lezbe, samo za pedere. Ali, ne bismo ih radili da ne moramo! Ok, vjerojatno još uvijek bismo, ali u raznim prostorima i okolinama.

Prisiljen si biti užasno ovisan o tom dijelu svog identiteta. Ljudskim rastom svaka osoba određene dijelove

identiteta malo pusti sa strane u nekom trenu. A ovdje nikad ne možeš u potpunosti napraviti.

Ja bih vrlo rado da se mogu praviti da je sve super, kome god kažem da mi neće vikati "jebena lezbačo" ili "mrziteljice muškaraca", pljucati mi pod noge, vikati "treba vas ubiti" i slične stvari koje su mi ljudi dovikivali

Svejedno, **da se vratim 20 godina unazad i moram opet donijeti odluku, isto bih napravila.** Sranje je, je teško, ali teško je i s bendom. (smijeh). Ali, oblikuje te to iskustvo, oblikuje ti karakter. I oblikuje nas u snažne osobe. Ako te ne uspije slomiti taj cijeli proces, onda iz njega izađeš kao Herkules!

** Seriju tekstova "LGBTIQ* identitet – kako ga žive hrvatski umjetnici?" objavljujemo uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem provedenog Javnog poziva za ugovaranje novinarskih radova u elektroničkim publikacijama.*